

Sabiedrības iesaiste Covid-19 ietekmes mazināšanā

Inese Vaivare

- Kam nepieciešama palīdzība
- Kā valsts var palīdzēt
- Kā sabiedrība var palīdzēt

Kam nepieciešama palīdzība

- NVO aptauja
- sabiedrības viedokļi
- ekspertu un nozares profesionāļu viedokļi
- aktuālie palīdzības pieprasījumi

Noraudāties aiz laimes. Nekad neviens nav viņam tā palīdzējis.

TUE 21:28

Labais vairo labo ❤️

😍😍😍 No sirds paldies

*Foto no FB grupas "Palīdzēsim viens otram"
40 tkst.dalībnieku*

Sabiedrības grupas, kurām bija grūtības pirms Covid-19 - vēl smagāki apstākļi

- vecāki, kuri audzina bērņus ar attīstības traucējumiem - nav iespējama mājmācība
- vecāki, kuri audzina vieni, īpaši, vairākus bērņus
- ģimenes, kurās ir grūtības ar audzināšanu un sadzīves nodrošināšanu
- cilvēki ar invaliditāti vai slimībām - nav socializācijas iespējas, ir nelietderīguma sajūta un depresija
- seniori, kas dzīvo vieni - nabadzība, nav tehnoloģiju iespējas, vientulība, nevar nodrošināt drošus apstākļus sadzīvei

Jaunas sabiedrības grupas, kuras ietekmējis Covid-19 - **nākotnes zaudējumi**

- **ģimenes ar maziem bērniem** - neiespējami vecākiem strādāt, pelnīt iztiku, pieskatīšanas problēma vasarā
- **bērni**, kam nav mācīšanās ieradumi un motivācija, tehniskās iespējas
- **jaunieši**, kuri bija nodarbināti nepilna laika darbos, tai skaitā, viesmītības sektorā
- **godīgie un atbildīgie iedzīvotāji** - sajūta, ka krīzi risina uz viņu rēķina, psihoemocionālais nogurums
- **iedzīvotāji**, kuriem ir kauns prasīt atbalstu vai nav prasmes to darīt

Sabiedrības grupas, kuras ietekmējis neatbilstoši dizainēts Covid-19 atbalsts

- cilvēki, kas izmantoja bezdarbnieku pabalstu pavasarī - nav sociālo iemaksu
- cilvēki, kas izmantoja dīkstāves pabalstu pavasarī - nav sociālo iemaksu
- birokrātisku absurdu situāciju upuri
- seniori SAC - nekādas socializācijas, vientulība, nav ierīču, pat TV
- ģimenes bez iztikas, bet ar saistībām
- ģimenes, kurās tiek zaudēts vienīgais apgādnieks vai ir smagi slim
- cilvēki, kas ignorē valsti, uzskata Covid-19 par sociālu slimību, skeptiķi

Mazo uzņēmēju - cilvēcīgas ekonomikas atbalsta trūkums

- Mazie uzņēmēji - cilvēki, kas par sevi rūpējas paši, nevis zagļi
- **Negodīgi noteikti kritēriji**, piemēram, 200 EUR nodokļu minimums lielai rūpnīcai un divu cilvēku uzņēmumam
- **Neatbilstoši noteikti kritēriji**, piemēram, apgrozījuma kritums, ja pieaugumu krīzē pat nevar panākt
- **Birokrātija**, kas apgrūtina un nav piemērota realitātei
- **Sekas** - beidz eksistēt, jo nav uzkrājumu un atbalsta
- **Sociālā katastrofa** - skars lielu cilvēku skaitu, ko valsts izvēlētajos statistiskajos mērījumos pat var nepamanīt
- **Ilgtermiņa ietekme** - radošuma un attīstības valsts?

Kā valsts var palīdzēt

- NVO aptauja
- ekspertu un nozares profesionāļu viedokļi
- pieredzes krīzes palīdzībā

*Foto no brīvprātīgo kustības
#paliecmājās/#vieglipalīdzēt
pateicības kampaņas
800 brīvprātīgajiem visā Latvijā*

Aktuālais valstiskais konteksts

- **Ierobežojumi ir gadu** - ieilgusi krīze nav krīze, nav bailes saslimt, nav krīzes sajūtas, nevar vairs “paciesties”
- **Sabiedrība pati adaptējas** neefektīvu ierobežojumu apiešanā, lai risinātu savas problēmas
- **Politiskie strīdi un izrādīšanās** nevis problēmu risināšana
- Krīze tikusi izmantota **sabiedrības “pārmācīšanai”**
- Situācija **nav standarta sociālās apdrošināšanas gadījums**, bet krīze - cilvēks attiecības ar Latvijas valsti veidojis 30 gadus
- Krīze ir dziļa, **ar ilgtermiņa sekām** un skar daudz neatzītās, nepamanītās un nenovērtētās sabiedrības daļas

Atbilstoša valstiska risinājuma trūkuma sekas uz sabiedrību

- Līdz šim galvenais fokuss uz ekonomisko un veselības perspektīvu, **ne sociālo drošību**
- **Ierobežojumi nav bijuši sabalansēti ar atbalsta mehānismiem**, lēmumi ir bijuši neprognozējami, pretrunīgi, neatbilstoši
- Tiek vairota sabiedrības negatīvā attieksme, **uzticēšanās krīze**
- **Netiek sekmēta nodokļu nomaksa nākotnē** - tie, kas atbalstu nesaņēma, nebūs motivēti atmaksāt aizdevumu par citiem
- Ātro kredītu negatīvās ietekmes pieaugums, **ienākumu slēpšana**

Sistēmiskie risinājumi

- Divi scenāriji
- Risku vadības pieeja
- Uzticēšanās atjaunošana sabiedrībā
- Resursu atjaunošana sabiedrībā

*Foto no brīvprātīgo kustības #vieglipalīdzēt
2020.gada maija kampaņas
“Ziedi māmiņām sociālās aprūpes centros”*

Izvēles un iespējas

Glābšanas rinka scenārijs	Cerību scenārijs
Īslaicīgi, augstu ierobežojumu pasākumi pie augstiem saslimšanas rādītājiem	Pakāpeniska darbības pārveidošana, sabalansējot ierobežojumus, atbalstu un riskus
Stingra jebkādas kustības ierobežošana	Pārrobežu kustības un pašizolācijas kontroles paaugstināšana
Kontroles sistēmas izveide caur valsts informācijas sistēmām, iesaistot armiju	ApturiCovid plaša lietošana, balvu loterijas, ievērojamas investīcijas SPKC kapacitātē
Ekonomiskā aktivitāte samazināta līdz minimumam	Ekonomiskā aktivitāte atļauta, bet ar paaugstinātām epidemioloģiskajām prasībām
Apmaksāti papildus atvaļinājumi, obligāts attālinātais darbs	Atbalsts drošas ekonomiskās aktivitātes atjaunošanai, tai skaitā, mazajiem uzņēmumiem
Tālmācība visām vecuma grupām	Pakāpeniska klātienes izglītības atjaunošana, īpaši, bērniem ar mācīšanās grūtībām un eksāmenu klasēm
Papildus pabalsti ģimenēm ar bērniem, tiem, kam pēc VID datiem nav ienākumi	Pabalsti sociālās spriedzes noņemšanai noteiktām grupām
Veselības aprūpē tikai neatliekamie gadījumi	Tiek būvētas jaunas slimnīcas un ievērojami investēts veselības aprūpē

Risku vadības ieviešana

visā Covid-19 krīzes vadībā

- Veselības risku **fokuss**, sociālais un ekonomiskais **balanss**
- Attiecināms **uz visiem lēmumiem** visās grupās un veidojumos
- **Konkrēti, saprotami un pieejami** riska pakāpju definējumi
- Katrā riska pakāpē skaidra rīcība un ierobežojošie pasākumi **sabalansēti** ar atbalsta pasākumiem
- Katrā riska pakāpē ir skaidra partneru un pašu iedzīvotāju rīcība

Sabiedrības **uzticēšanās** atjaunošana

- **Atklāta** lēmumu pieņemšana
- **Krīzes memorands** - nekādas politikas, kamēr ir ārkārtas situācija
- **Partneru** iesaiste lēmumu pieņemšanas procesos, un partneru atbildība to ieviešanā
- Krīzes risināšanas **spēka punktu pārnese uz partneriem**, to atbalsts problēmu risināšanā un informācijas apritē
- **Viedokļu līderi** no pašas sabiedrības, komunikācija caur uzticamiem kanāliem, radošums un piemērotība
- **Sociālo problēmu mērķtiecīga risināšana**, mazinot sabiedrības dusmas un neapmierinātību

Resursu atjaunošana sabiedrībai

- Cilvēkiem vajag naudu, ekonomikai vajag patēriņu
- Fokusēts krīzes atbalsts cietušajām grupām to reālajām vajadzībām, nepiesaistot nodokļiem un birokrātijai
- Valsts “aizdevums” - nodokļu atmaksa vai 2.līmeņa pensiju iemaksu īslaicīga un limitēta atvēršana
- Privātā sektora pretimnākšana - kredītu brīvdienas, pieejami risinājumi bez procentiem
- Ilgtermiņa resurss - investīcija izglītības procesa kvalitatīvā nodrošināšanā
- Ļaut strādāt tiem, kas spēj
- Ekonomikas atjaunošana - atklāta, godīga un ar ilgtermiņa redzējumu

NVO piedāvājums Covid-19 krīzes ietekmes mazināšanai

- Esošās brīvprātīgās rīcības
- iespējamā sadarbība ar valsti

*Brīvprātīgā no #paliecmājās
pavasara Covid-19 krīzē izvieta
plakātu par palīdzības iespējām*

Sabiedrības noturība krīzē

- Cilvēka un valsts loma krīzes situācijā
- Spējinātāji - kopienas, NVO
- Cilvēka paša atbildība
- Ilgtermiņa ietekme

Cilvēki grib un var palīdzēt

- Brīvprātīgais darbs nedrīkst ilglaicīgi aizstāt slikti īstenotu valsts vai pašvaldības funkciju
- Brīvprātīgais nav “cilvēks no ielas”, bet savas jomas profesionālis, kas dāvina darbu
- NVO darbs ar mērķa grupām - attālināta informēšana un skaidrošana, palīdzības sniegšana, alternatīvu risinājumu piedāvāšana
- NVO palīdzība pārvaldei - brīvprātīgais darbs pārvaldes funkciju izpildē, tai skaitā, krīzē svarīgu funkciju nodrošināšanā, piemēram, zvanu centri
- NVO praktiskā iesaiste neiesaistoties politiskās cīņās - sadarbība ar dienestiem, iestādēm, sniedzot fokusētu atbalstu
- Apkaimju atbalsts tuvākajiem kaimiņiem

Sadarbības piedāvājums

INFORMĒT

- Informācijas izplatīšana mērķa grupām saprotamā un pieejamā veidā
- Viedokļu līderu iesaistīšana
- Pozitīvas komunikācijas veidošana par labo praksi, cilvēkiem

PALĪDZĒT

- Palīdzēšana tiem, kam patiešām tas ir nepieciešams
- Informācijas sniegšana, kam vajadzīgs sistēmisks valsts atbalsts

ATBALSTĪT

- Drošas socializēšanās iespējas psihoemocionālās veselības atjaunošanai
- Individīda spēcīnāšana tikt galā pašam ar savām problēmām
- Digitālās mācības un tehnoloģijas

NVO - nevis “mazie labie darbiņi”, bet līdzvērtīgs partneris, kas ar organizatorisku un finansiālu atbalstu var spēcīnāt sabiedrības noturību krīzē

Kopā pret Covid-19 nevis ierobežojumiem

**Paldies iedzīvotājiem, domubiedriem, NVO un ekspertiem,
kas palīdzēja prezentācijas tapšanā**

Pieci soļi

- Sabalansētas risku vadības sistēmas izveide
- Stratēģijas principu ievērošana visos lēmumos
- Spēka punktu pārnese tuvāk iedzīvotājiem
- Partneru atbalsts un atbildība krīzes mazināšanas rīcību ieviešanai
- Palīdzēšana tiem, kam patiešām vajag